

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej Grzegorza Wrony,

w sprawie **lekarza dentysty B.Z.**,

obwinionej z art. 41 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, z art. 4 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz art. 8 Kodeksu Etyki Lekarskiej, z art. 8 pkt 3 ustawy o izbach lekarskich, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 24 października 2017 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionej

od orzeczenia Naczelnego Sądu Lekarskiego z dnia 30 września 2016 r.,

utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...] z dnia 17 marca 2016 r.,

I. oddala kasację;

II. obciąża obwinioną kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego, w tym wydatkami w kwocie 20 (dwudziestu) złotych.

UZASADNIENIE

Lekarz dentysta B. Z. została obwiniona:

- a) o nie prowadzenie dokumentacji medycznej J. N. z leczenia protetycznego w NZOZ „D.” Centrum Stomatologii Estetycznej

w [...] w okresie od drugiej połowy sierpnia 2013 r. do maja 2014 r., tj. o przewinienie zawodowe z art. 41 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zawodach lekarza

i lekarza dentysty,

- b) o nieprawidłowe postępowanie diagnostyczno-terapeutyczne wobec J. N. w trakcie leczenia protetycznego w NZOZ „D.” Centrum Stomatologii Estetycznej w [...] w okresie od drugiej połowy sierpnia 2013r. do maja 2014 r., tj. o przewinienie zawodowe z art. 4 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz art. 8 Kodeksu Etyki Lekarskiej,
- c) o wykonywanie zawodu lekarza w dziedzinie protetyki stomatologicznej pomimo decyzji Okręgowej Rady Lekarskiej w [...] ograniczającej prawo wykonywania zawodu w zakresie protetyki na okres 11.01.2013 r. - 10.01.2015 r. oraz zawieszenia prawa wykonywania zawodu lekarza dentysty na okres 12.02.2014 r. - 11.02.2019 r., tj. o przewinienie zawodowe z art. 8 pkt 3 ustawy o izbach lekarskich.

Orzeczeniem z dnia 17 marca 2016 r. Okręgowy Sąd Lekarski w [...] uznał lekarza dentystę B.Z. za winną:

- a) nie prowadzenia dokumentacji medycznej J. N. z leczenia protetycznego w NZOZ „D.” Centrum Stomatologii Estetycznej w [...] w okresie od drugiej połowy sierpnia 2013 r. do maja 2014 r., co stanowi naruszenie art. 41 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty i za to wymierzył karę nagany,
- b) nieprawidłowego postępowania diagnostyczno-terapeutycznego wobec J. N. w trakcie leczenia protetycznego w NZOZ „D.” Centrum Stomatologii Estetycznej w [...] w okresie od drugiej połowy sierpnia 2013 r. do maja 2014 r., co stanowi naruszenie art. 4 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz art. 8 Kodeksu Etyki Lekarskiej i za to wymierzył karę nagany,
- c) wykonywania zawodu lekarza w dziedzinie protetyki stomatologicznej pomimo prawomocnych orzeczeń Sądu Lekarskiego, mocą których ograniczono obwinionej zakres czynności w wykonywaniu zawodu

lekarza dentysty w zakresie leczenia protetycznego na okres od 11 stycznia 2013 r. do 10 stycznia 2015 r. oraz zawieszono prawo wykonywania zawodu na okres od 12 lutego 2014 r. do 11 lutego 2019 r., co stanowi naruszenie art. 8 pkt 3 ustawy o izbach lekarskich i za to wymierzył obwinionej karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu.

Ponadto obciążył obwinioną kosztami postępowania.

Od tego orzeczenia odwołanie wniósł obrońca obwinionej. Zaskarżył je w całości i zarzucił:

- I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na błędnym ustaleniu na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, iż obwiniona dopuściła się popełnienia przypisanych jej zaskarżonym orzeczeniem przewinień dyscyplinarnych, podczas gdy prawidłowa analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego nie pozwala na ustalenie, iż obwiniona swoim zachowaniem wyczerpała znamiona czynu przypisanego jej zaskarżonym orzeczeniem;
- II. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, mianowicie:
 - a) art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., poprzez sprzeczną z tymi przepisami ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji błędne ustalenie stanu faktycznego,
 - b) art. 5 § 2 k.p.k. oraz art. 61 ust. 2 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, poprzez nie wyjaśnienie wszystkich istotnych wątpliwości nasuwających się w tej sprawie oraz nie poczytanie wątpliwości, których nie da się usunąć na korzyść obwinionej,
 - c) art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, poprzez pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności zawodowej w sytuacji, kiedy zarzucane jej przewinienie zawodowe nie zostało udowodnione w sposób nie budzący wątpliwości,
 - d) art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. polegające na braku prawidłowego uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, a to pominięciu w uzasadnieniu motywów, którymi kierował się Sąd podczas oceny wiarygodności zeznań

pokrzywdzonej oraz treści dokumentacji medycznej, co uniemożliwia dokonanie szczegółowej analizy i oceny motywów rozstrzygnięcia Sądu we wskazanym zakresie;

- e) art. 74 § 1 k.p.k., poprzez stwierdzenie, że okoliczność, iż obwiniona nie stawiała się na rozprawę i nie kwestionowała postawionych jej zarzutów, wskazuje w sposób pośredni przyznanie ich zasadności.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uniewinnienie obwinionej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi Lekarskiemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Naczelny Sąd Lekarski, orzeczeniem z dnia 30 września 2016 r., utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł obrońca obwinionej B.Z., zarzucając:

1. „na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich niewspółmierność orzeczonej wobec obwinionej kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu,
2. na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich w zw. z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. sprzeczność w treści orzeczenia uniemożliwiająca jego wykonanie,
3. na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich inne rażące naruszenie prawa, tj. art. 5 § 1 k.p.k. oraz art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, poprzez uznanie obwinionej za winną popełnienia zarzucanych jej przewinień dyscyplinarnych w sytuacji, kiedy zarzucane jej przewinienia zawodowe nie zostały wykazane i udowodnione w sposób niebudzący wątpliwości,
4. na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich inne rażące naruszenie prawa, tj. art. 117 § 1 k.p.k. oraz art. 117 § 2 k.p.k., poprzez brak prawidłowego zawiadomienia obwinionej o terminach rozpraw w niniejszej sprawie i przeprowadzenie rozprawy bez udziału obwinionej pomimo braku prawidłowego zawiadomienia jej o terminie rozprawy, co w konsekwencji skutkowało pozbawieniem obwinionej prawa do obrony,

5. na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich inne rażące naruszenie prawa, tj. art. 6 k.p.k., poprzez pozbawienie obwinionej prawa do obrony polegające na wadliwym zawiadomieniu obwinionej o terminie rozprawy w niniejszej sprawie oraz pomimo wadliwego zawiadomienia obwinionej o terminie rozprawy przeprowadzenie rozprawy i wydanie orzeczenia, co narusza przepis art. 117 § 2 k.p.k.,
6. na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich inne rażące naruszenie prawa, tj. art. 366 § 1 k.p.k., poprzez zaniechanie przez przewodniczącego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy”.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Lekarskiemu w [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Podniesione w kasacji zarzuty rażącego naruszenia prawa procesowego (pkt 2 – 6) miały oczywiście bezzasadny charakter, co – w związku z treścią stosowanego odpowiednio art. 535 § 3 k.p.k. – zwalniało Sąd Najwyższy z obowiązku sporządzenia pisemnego uzasadnienia w tym zakresie. Można jedynie wskazać, że zarzuty naruszenia art. 5 § 1 k.p.k. i art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (pkt 3) oraz art. 366 § 1 k.p.k. (pkt 6) nie miały charakteru „kasacyjnego”, jako że przepisy te adresowane są do sądu (przewodniczącego składu orzekającego) pierwszej instancji. Dlatego nie można skutecznie zarzucić ich naruszenia sądowi odwoławczemu, który po rozpoznaniu środka odwoławczego utrzymuje w mocy zaskarżone orzeczenie pierwszoinstancyjne.

Z kolei zarzuty naruszenia art. 117 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k., poprzez brak zawiadomienia obwinionej o terminach rozpraw (pkt 4 i 5) okazały się oczywiście bezzasadne z tego powodu, że obwiniona została o tych rozprawach zawiadomiona w sposób prawidłowy. I tak, wezwanie na rozprawę do Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...] w dniu 17 marca 2016 r. zostało jej doręczone w dniu 29 lutego 2016 r. (k. 60 - 61 i 63). Z adnotacji zamieszczonej na tzw. zwrotce (k. 63) wynika,

że pokwitował je upoważniony pracownik Kancelarii Adwokackiej adw. R. B. – obrońcy obwinionej. Przebieg postępowania w sprawie wskazuje, że był to adres dla doręczeń w kraju w trybie art. 138 k.p.k. Zresztą na ten sam adres Okręgowy Sąd Lekarski w [...] doręczył obwinionej odpis orzeczenia z uzasadnieniem (k. 80), co już kwestionowane nie było. Natomiast zawiadomienie o rozprawie odwoławczej przed Naczelnym Sądem Lekarskim w dniu 30 września 2016 r. zostało obwinionej doręczone na powyższy adres zastępczo w trybie art. 133 § 2 k.p.k. – dwukrotnie awizowano, nie podjęto w terminie. Dodać można, że obwiniona nie stawiała się na rozprawach i nie usprawiedliwiła nieobecności; nie wnosiła też o odroczenie rozprawy. Podobnie jej obrońca.

Nie sposób zatem zgodzić się ze skarżącym, że „kierowano do obwinionej zawiadomienia o terminie rozpraw pod błędny adres”, a „przeprowadzenie rozprawy w dniu 17 marca 2016 r. było niedopuszczalne” i w konsekwencji doszło do naruszenia art. 117 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. Obwiniona nie była pozbawiona prawa do obrony również z tego powodu, że o terminie rozprawy odwoławczej wyznaczonej na dzień 30 września 2016 r. zawiadomiony był też jej obrońca z wyboru. Fakt nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obydwójga wyżej wymienionych prawidłowo zawiadomionych o terminie rozprawy odwoławczej wcale nie determinował Sądu drugiej instancji do odroczenia rozprawy, umożliwiając tym samym jej przeprowadzenie i wydanie orzeczenia.

Bezzasadny w stopniu oczywistym był też zarzut z pkt 2. kasacji podnoszący uchybienie z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. – sprzeczność w treści orzeczenia uniemożliwiająca jego wykonanie. Pomijając wadliwą konstrukcję tego zarzutu, tj. brak wskazania na czym polegało zarzucane uchybienie, oraz że został on podniesiony jedynie z tzw. ostrożności procesowej, był on oczywiście nietrafny merytorycznie.

Okręgowy Sąd Lekarski w [...], orzeczeniem z dnia 17 marca 2016 r., wymierzył bowiem obwinionej za trzy przypisane jej przewinienia zawodowe trzy kary: dwie kary nagany, za dwa przewinienia oraz karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu za trzecie przewinienie zawodowe. Skoro kary te nie dotyczą tego samego przewinienia, ale trzech różnych przewinień, nie może być mowy o sprzeczności w treści tego orzeczenia, i to takiej, która uniemożliwia jego wykonanie.

Jest bowiem oczywiste, że zarzucane w kasacji uchybienie może zachodzić wówczas, gdy mamy do czynienia ze skrajnie sprzecznymi rozstrzygnięciami zawartymi w orzeczeniu, rozstrzygnięciami, które dotyczą tego samego czynu tej samej osoby oraz powodują przeciwstawne konsekwencje prawne, tak że wykonanie jednego rozstrzygnięcia powoduje unicestwienie drugiego, prowadząc do sprzeczności logicznej. Przykładami takich rozstrzygnięć są: skazanie i uniewinnienie oskarżonego za ten sam czyn w ramach tego samego wyroku, czy skazanie za ten sam czyn na różne kary.

Nie zasługiwał również na uwzględnienie sformułowany w kasacji zarzut niewspółmierności wymierzonej obwinionej lekarz dentyście B. Z. kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu za jedno z przypisanych jej przewinień zawodowych.

Na wstępie wskazać należy, że o niewspółmierności kary w rozumieniu art. 96 ust. 1 zd. 2 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (jednolity tekst w Dz. U. z 2016 r. poz. 522) można mówić wówczas, gdy między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą, jaką należałoby orzec w następstwie prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary, zachodzi rażąca dysproporcja (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2016 r., sygn. SDI 38/16, LEX nr 2117657).

Dyrektywy wymiaru kary zostały sformułowane przez ustawodawcę w przepisach art. 53 § 1 i 2 k.k. Do ich odpowiedniego stosowania w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej prowadzonym przeciwko lekarzowi lub lekarzowi dentyście odsyła art. 112 pkt 2 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich. Sąd lekarski wymierzając karę lekarzowi lub lekarzowi dentyście zobowiązany jest zatem, obok wszechstronnej oceny stopnia społecznej szkodliwości przypisanego obwinionemu przewinienia zawodowego, uwzględnić generalne dyrektywy wymiaru kary. Dopiero wówczas będzie możliwe orzeczenie kary w takiej postaci i w takim rozmiarze, że kara ta będzie współmierna do stopnia zawinienia i ustalonych okoliczności obciążających oraz łagodzących, jak też będzie stanowiła dla obwinionego realną dolegliwość, realizującą wymogi indywidualnego oddziaływania, a także funkcje kary przewidziane w ramach prewencji generalnej.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, trzeba dobitnie powiedzieć, że Naczelny Sąd Lekarski utrzymując w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego

Sądu Lekarskiego w [...] w zakresie kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu za trzecie zarzucone obwinionej przewinienie zawodowe z należytą starannością rozważył zarówno okoliczności związane z osobą obwinionej i jej sytuacją zawodową, jak i okoliczności dotyczące przypisanego jej czynu, w szczególności fakt wykonywania przez nią zawodu lekarza dentysty w dziedzinie protetyki stomatologicznej pomimo orzeczeń Sądu Lekarskiego, mocą których prawomocnie ograniczono obwinionej zakres czynności w wykonywaniu zawodu lekarza dentysty w zakresie leczenia protetycznego na okres od 11 stycznia 2013 r. do 10 stycznia 2015 r. (orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...] z dnia 23 listopada 2012 r.) oraz zawieszono jej prawo wykonywania zawodu na okres od 12 lutego 2014 r. do 11 lutego 2019 r. (orzeczenie NSL z dnia 12 lutego 2014 r.), potwierdzonych w Rejestrze Lekarzy Ukaranych. Sąd ten gruntownie przeanalizował też zachowanie obwinionej zarówno przed popełnieniem zarzucanego jej czynu, jak i po jego popełnieniu.

Przede wszystkim słusznie wziął pod uwagę wielokrotną (dwunastokrotną) karalność obwinionej za różne przewinienia zawodowe, a także fakt wykonywania przez nią zawodu lekarza dentysty w dalszym ciągu pomimo prawomocnych (w tym wskazanych powyżej) orzeczeń, co jednoznacznie świadczyło o uporczywości obwinionej w dopuszczaniu się nagannych zachowań oraz nierespektowaniu przez nią norm prawnych i etycznych. Trafnie wskazał też na kolejne poważne przewinienia zawodowe, których dopuściła się obwiniona wobec pokrzywdzonej, a które budzą uzasadniony niepokój. Wadliwe leczenie pacjentki, nie prowadzenie koniecznej dokumentacji medycznej (nie przedkładanie jej organom odpowiedzialności zawodowej), nie zgłaszanie się na wezwanie Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej oraz nie stawianie się na rozprawach przed sądami lekarskimi, wskazują na jej arogancki i lekceważący stosunek do organów samorządu lekarskiego, którego obwiniona była członkiem, do sądów lekarskich, pacjenta, a przede wszystkim do swoich obowiązków jako lekarza dentysty. Zdecydowanie na niekorzyść obwinionej przemawiała również towarzysząca jej zachowaniu motywacja obliczona wyłącznie na osiągnięcie zysku finansowego, a także rodzaj i rozmiar ujemnych następstw tego przewinienia. Nieprawidłowe leczenie pacjentki (pokrzywdzonej), w tym leczenie protetyczne przy braku w ogóle

planu leczenia oraz planu alternatywnego leczenia, braku diagnostyki obrazowej przed leczeniem, zgody pacjenta oraz dokumentacji medycznej, skutkowało licznymi dolegliwościami odczuwanymi przez pokrzywdzoną, prowadziło wręcz do jej okaleczenia.

W rezultacie, ustalone zachowanie obwinionej stanowiło oczywiste i rażące naruszenie obowiązków zawodowych, zasad etyki lekarskiej oraz przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza dentysty, podważało zaufanie do tego zawodu, a także wywołało niekorzystne skutki godzące w osobę pokrzywdzonej.

Kara wymierzona obwinionej w następstwie prawidłowego zastosowania dyrektyw jej wymiaru jest adekwatna do charakteru przypisanego jej przewinienia zawodowego, stopnia zawinienia oraz – jak ujął to Naczelny Sąd Lekarski – nagannej postawy obwinionej, zarówno przed popełnieniem przewinienia, jak i po jego popełnieniu, w tym w toku prowadzonego postępowania. Pozostaje w należytej proporcji do stopnia szkodliwości społecznej (korporacyjnej) czynu. Jakkolwiek kara ta jest najsurowszą w katalogu kar wymienionych w art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich i powinna być orzekana przez sądy lekarskie w przypadku najcięższych przewinień dyscyplinarnych przeciwko prawu oraz zasadom etyki zawodowej, lecz do takich bez wątpienia należy przypadek obwinionej. Przekonuje o tym nie tylko charakter, waga i szkodliwość przypisanego obwinionej przewinienia ale też przedstawione powyżej wieloletnie zachowanie obwinionej jako lekarza i członka samorządu lekarskiego, stanowiące wyraz rażącego lekceważenia porządku prawnego, powodujące utratę kwalifikacji do wykonywania zawodu lekarza dentysty.

Skala reakcji dyscyplinarnej zastosowanej przez Naczelny Sąd Lekarski należyście uwzględnia również nagromadzenie okoliczności obciążających oraz brak okoliczności łagodzących.

Sąd Najwyższy podzielił pogląd lekarskich sądów obydwu instancji, że tylko ten rodzaj kary jest w stanie zrealizować cele kary w zakresie jej oddziaływania zarówno na ogół społeczeństwa, jak i środowisko medyczne, a także cele zapobiegawcze i wychowawcze w stosunku do osoby ukaranej.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że między karą wymierzoną obwinionej B. Z. a karą sprawiedliwą w powyższym znaczeniu, nie zachodzi rażąca dysproporcja. Zastosowana wobec obwinionej reakcja prawna nie może być zatem w odczuciu społecznym (korporacyjnym) uznana za nadmiernie surową.

Z tych względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w dyspozytywnej części postanowienia: kasację oddalił (art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 112 pkt 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich), a kosztami postępowania kasacyjnego obciążył obwinioną (art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 89 ust. 4 zd. 2 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich w zw. z art. 112 pkt 1 cytowanej wyżej ustawy).

kc